

Citation style

Bek, Pavel: Rezension über: Zdeněk Jindra, Der Bahnbrecher des Stahl- und Eisenbahnzeitalters. Die Firma Fried. Krupp/Essen von der Gründung der Gussstahlfabrik bis zur Entwicklung zum „Nationalwerk“ und weltbekannten Kanonenlieferanten (1811 bis Anfang der 90er Jahre des 19. Jahrhunderts), Stuttgart: Franz Steiner, 2013, in: Český časopis historický, 2015, 2, S. 583-584, DOI: 10.15463/rec.1189737660

český časopis historický

copyright

This article may be downloaded and/or used within the private copying exemption. Any further use without permission of the rights owner shall be subject to legal licences (§§ 44a-63a UrhG / German Copyright Act).

la v případě financování různých chudinských a sociálních ústavů. Zatímco provoz blázince v Glasgow byl financován primárně z daní, v ostatních městech zařízení stojící pod dohledem státu různou měrou dotovaly obecní rozpočty a dary soukromých osob, eventuálně jako v případě Bratislavy výhradně prostředky tamních náboženských obcí (Gabriela Dudeková).

Podobná disproporce panovala také ve struktuře příjemců pomoci. S velkorysou koncepcí glasgowského blázince (Jens Gründler) přijímajícího i přespolní chudé a klienty ze středních vrstev ostře kontrastuje chudinská politika Hamburku (Katharina Brandes) a Rakouska-Uherska, pro niž byla určující instituce domovského práva a vydělení příslušníků židovské obce ze systému státní a komunální péče (Martina Niedhammer).

Martina Maříková

Zdeněk JINDRA

*Der Bahnbrecher des Stahl-
und Eisenbahnzeitalters.*

*Die Firma Fried. Krupp/Essex
von der Gründung der Gusstahlfabrik bis
zur Entwicklung zum „Nationalwerk“
und weltbekannten Kanonenlieferanten
(1811 bis Anfang der 90er Jahre des
19. Jahrhunderts)*

Stuttgart, Franz Steiner 2013, 643 s.,
ISBN 978-3-515-09915-8.

Kniha vyšla v rámci edice dějin podnikání jako její jedenatřicátý titul v pořadí. Jedná se o německé vydání autorovy knihy „Když Krupp byl dělovým králem“ z roku 2009, nakladatelství Karolinum.

Jak autor zmiňuje v úvodu, stal se mu historický výzkum rodinného podniku Kruppů

celoživotním tématem, kterému se aktivně věnoval od roku 1971. Profesor Jindra postupně prostudoval všechnu dostupnou literaturu zaměřenou na historii podnikatelských aktivit Kruppů, kterou doplnil informacemi z archivního výzkumu. To vše mu ve výsledku umožnilo revidovat léta přežívající historické mýty o Kruppech. Zvládnutím rozkošatělé literatury k hospodářským a sociálním dějinám Německa v 19. století se mu povedlo začlenit historii nejvýznamnější podnikatelské rodiny této země do širšího historického kontextu.

Monografie je rozdělena na tři kapitoly. První mapuje historii firmy Krupp od založení v roce 1811 do roku 1851, kdy firma prorazila na světový trh. Tato část je rozdělena na osm podkapitol, ve kterých autor popisuje původ rodiny Kruppů, založení ocelárny, postupné budování velkého výrobního podniku a přechod k tovární velkovýrobě. Rozebírá vztah zaměstnavatele a dělníka, obchodní vztahy se zahraničím, kde se zaměřuje zejména na obchod s Rakouskem a českými zeměmi. Podkapitola nesoucí název Bouřlivý obrat je věnována převzetí firmy jedním jediným majitelem, Alfredem Kruppem.

Druhá kapitola monografie se zabývá obdobím dvaceti tří let, 1851 až 1873, kdy produkce děl firmy Krupp dosáhly svého světového věhlasu a Alfred Krupp byl nazýván „Dělovým králem“. Celkově ji tvoří sedm podkapitol. Hned první z nich Z. Jindra věnuje důležitosti železnice pro rozvoj strojní výroby. V dalších se již zaměřil na výrobu, produkci a prodej zbraní firmou Krupp. V poslední podkapitole nesoucí název V dělnickém Essenu se autor dotýká změn sociální a urbaniální situace v původně malém rýnsko-vestfálském městě vlivem vzniku a fungování velké strojní továrny.

Poslední třetí kapitola čtenáři přiblíží zrod velkého koncernu a národní továrny v sedmdesátých a osmdesátých letech 19. století, která je rozdělena na šest podkapitol. V první je předložen přerod rodinného podniku ve velký koncern s moderním vedením a překonání hospodářské a kapitálové krize navýšením zbrojního obchodu. V dalších částech autor shrnul snahu firmy Krupp o získání monopolu na výrobu děl v Německu, boj o zahraniční trhy (podkapitola se člení na dvě části: vývozní politika firmy a exportní struktura firmy) a pokus o dobytí zbrojního trhu v Rakousku-Uhersku. Stejně jako v druhé kapitole je poslední podkapitola věnována změnám sociální a urbaniální situace v Essenu a začínajícím soubojem majitele firmy se sociálními požadavky zaměstnanců.

Vše je zakončeno obsáhlým epilogem, který dokresluje situaci po smrti Alfreda Kruppa v roce 1887. Knihu doplňují statistické a obrazové přílohy, které dokreslují historii podniku. Zde je třeba podotknout, že obrazová příloha tak zpracované studie poněkud pokulhává za psaným obsahem. Stálo by za úvahu v dalším vydání knihy tento nedostatek doplnit, aby čtenář získal ještě ucelenější představu o vzniku a vývoji firmy Krupp v popisovaném období.

Závěr knihy tvoří seznamy zkratk, tabulek a grafů, pramenů a literatury, rejstříky osob, firem a institucí. Autorovi se podařilo spojit mnohé úrovně aktivit Kruppů: produkci, obchodní aktivity, sociální program firmy, investice, vazby na státní politiku Pruska a Německa, osobní život rodiny, mezinárodní politiku... prostě vše co dělá „business history“ tím čím je. Historii podnikatelstva je nutné sledovat v těchto mnoha souvislostech, jako jejich vzájemné propojení.

Kniha je při splnění všech odborných kritérií dramatická a čtivá. Tím, že dějiny firmy začleňuje do širokého kontextu sociálního, politického a hospodářského vývoje Německa a Evropy, získává čtenář ucelený přehled tehdy probíhajících dějů. Z výše uvedeného lze odvodit jedinou premisu, že v osobě autora našla rodina Kruppů historika, který výtečně pronikl do podstaty dějů utvářející Friedrich Krupp AG Hoesch-Krupp.

Pavel Bek

Jitka BALCAROVÁ

*„Jeden za všechny, všichni za jednoho!“
Bund der Deutschen a jeho předchůdci
v procesu utváření „sudetoněmecké
identity“*

Praha, Karolinum 2013, 471 s., ISBN
978-80-246-2234-7.

Kniha Jitky Balcarové je výsledkem dlouhodobého výzkumu. Promyšlená a koncepčně dobře zvládnutá práce se zabývá nacionální mobilizací českých Němců prostřednictvím německých „obraných“ spolků, které měly ve druhé polovině 19. a v první polovině 20. století bránit „české rozpínavosti“. První část díla tvoří zhodnocení dosavadní literatury a pramenů. Následuje analýza pojmů, které jsou pro studium vybrané problematiky klíčové a tvoří i výraznou součást nacionálně socialistické ideologie. Tím kniha přispívá k interpretaci některých základních postulátů nacionálního socialismu. Přiblížen je obsah tzv. völkisch hnutí, pojmy Lebensraum, Blut und Boden, Grenzlanddeutschtum, Nationaler Besitzstand a řada dalších. Autorka v této části naráží na obecný problém překladů do češtiny, s nímž se vypořádává sémantickou ana-